

громадське обговорення проекту рішення й референдум. Це дає можливість враховувати громадську думку з конкретних питань. Підводячи підсумки таких обговорень, представницький орган має враховувати його результати в остаточному тексті проекту державного чи самоврядного рішення, що виноситься на референдум[4].

Процес вивчення, аналізу, дослідження питань, які виносяться на референдум, має передувати призначенню референдуму. Інакше руйнується доктрина верховенства народу, принцип обов'язковості рішень, прийнятих шляхом народного голосування, їх вищої юридичної сили, що пов'язується відповідними негативними наслідками та відповідальністю.

Список використаної літератури:

1. Закон України про всеукраїнський та місцевий референдум від 3 липня 1991 року // Вісник Верховної Ради. Р. – 1991. – № 33. – С. 3
2. Паламарчук М. Всеукраїнський референдум у політичній системі України/ М. Паламарчук // Право України. – 2005. – № 5. – С.42 – 44.
3. Колегія Ю.С. Політологічний енциклопедичний словник / Ю.С. Колегія, В.Д. Бабкін. – К.:Генеза, 1997. – 297 с.
4. Полторак В. Соціологічний механізм референдуму: проблеми реалізації / В. Полторак, О. Петров // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2006. – № 4. – С. 204 – 211.

Плахотнюк А.

СИСТЕМА АНТИКОРУПЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ В УКРАЇНІ ТА ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Стаття присвячена аналізу системи антикорупційних органів в Україні та Великій Британії й сучасного рівня корупції та корупційної свідомості українського та британського суспільств. Актуальність даної теми визначається тим, що період реформ, який переживає сьогодні українська держава, потребує невідкладного вирішення проблеми корупції державної та місцевої влади. Мета статті полягає в ознайомленні з досвідом Великобританії у боротьбі з корупцією та визначенні схожостей та відмінностей у перших кроках України щодо розв'язання цього питання.

Ключові слова: корупція, антикорупційні органи, Україна, «Барометр Світової Корупції», Національне антикорупційне бюро України, прокуратура України, Великобританія, антикорупційні закони.

Корупція є однією з найгостріших проблем будь-якого суспільства в період соціально-економічних реформ та подальшої демократизації країни [2; С. 168]. На прикладі історії незалежного українського суспільства ми можемо спостерігати, що влада розуміє важливість подолання хабарництва та, ставшим вже стилем правління, перевищенням повноважень, але в результаті маємо лише теоретичні бажання та нереалізовані спроби зарадити ситуації.

Незважаючи на те, що в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України «Назустріч людям», схваленій постановою Верховної Ради України ще 4 лютого 2005 року, зазначалося, що питання подолання корупції і недопущення виникнення умов для неї повинні стати предметом неухильної уваги уряду у побудові відносин держави, бізнесу і людини, а невідворотність виявлення зловживань та покарання має стати перепорою для корупційних проявів [2; С. 168], а після Революції гідності та дочасних виборів було створене Національне антикорупційне бюро України та введені Е-декларації для високопосадовців, згідно з результатами дослідження «Барометр Світової Корупції» (Global Corruption Barometer) за 2016 рік, які в листопаді оприлюднила громадська організація Transparency International Україна, 56% респондентів висловили думку, що корупція досі лишається у трійці найактуальніших для України [1]. На питання, чи знизився рівень корупції за останні чотири роки, 72% українців відповіли заперечно. Спроби Уряду змінити цю ситуацію 86% опитаних оцінюють негативно [1].

Нині до спеціалізованих антикорупційних органів України належать: Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура та Національне агентство з питань запобігання корупції; спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції представлені Національним антикорупційним бюро України, органом прокуратури, Національним агентством з питань запобігання корупції та Національною поліцією [3].

Генеральною прокуратурою України здійснюється нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва; за додержанням законів, які проводять оперативно-розшукову діяльність; слідчі органів прокуратури продовжують здійснювати досудове розслідування до початку діяльності Державного бюро розслідувань; прокурори уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Органами прокуратури передбачається здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування [3].

Національним антикорупційним бюро України є державним правоохоронним органом, який уповноважений розслідувати особливо небезпечні корупційні правопорушення та здійснювати оперативно-розшукові заходи. Також в його обов'язки входить підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях та представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями. Також Антикорупційне бюро має право на розшук та арешт активів, які можуть бути арештовані, інформаційно-аналітичну роботу, взаємодію з іншими органами, співпрацю з інформаторами (викривачами), звітування та інформування суспільства про свою діяльність та здійснення міжнародного співробітництва [3].

Загалом, кількість створених антикорупційних механізмів в Україні на сьогодні вражає, однак статистика дослідження «Барометр Світової Корупції» доводить, наскільки вони є ефективними в реальному застосуванні:

Отже, ознайомившись із даними різних статистик, ми можемо прийти до висновку, що українцям знадобиться ще не один рік, аби навчитися жити за новими, загальноєвропейськими правилами, і, в першу чергу, люди мають самостійно сформулювати думку про те, яку роль відіграє корупція у формуванні суспільства, в якому вони живуть. Адже, хабарі беруть не там, де вимагають, а там, де їх дають.

Тим не менш, досвід Великої Британії демонструє, що у випадках масштабної корупції головне – це усунення причин корупції, а не боротьба з її конкретними проявами [5].

Система антикорупційних механізмів тут врегульована на законодавчому рівні. Перший закон про корупцію в державних органах був прийнятий ще в 1889 році, закони про попередження корупції – в 1906 і 1916 роках були реакцією суспільства на поширення цього соціально-політичного явища. На відміну від традиційних правових принципів, ці закони вимагають від посадових осіб доводити свою невинність [6]. В той час, сучасна Україна задовольняється Е-деклараціями, які, наче, навчилися «дурити» ще до офіційного впровадження в дію, та не проводить значимий контроль за змістом публікацій.

Повертаючись до справ Великої Британії, ми не можемо оминати й того, що надзвичайно висока роль у питанні корупції все ж відводиться громадській думці, яка стежить за динамікою негативних явищ у суспільстві [6]. Здебільшого громадські дебати точаться навколо питань, пов'язаних з лобіюванням і купівлею політичного впливу, проблем, створених зміною кордонів приватної і державної власності, моральним кліматом, хабарництвом, зловживаннями влади службовцями місцевих органів управління, поліції, митної служби тощо [6]. Таким чином, у Великобританії діє досить чітка й ефективна система боротьби з корупцією, яка спирається на солідну нормативно-правову базу та підтримку суспільства. Саме цю країну міжнародна неурядова організація по боротьбі з корупцією «Трансперенсі Інтернешнл» визначає як одну з найменш корумпованих країн серед 176 країн світу — Великобританія посідає 10-те місце, наряду з Люксембургом та Німеччиною [5].

Велика Британія має закон «Про боротьбу з хабарництвом» від 2010 року, так само, як і Україна (Закону України від 7 квітня 2011 р., ст. 369 КК), і має екстериторіальну дію та передбачає кримінальне покарання як за отримання, так і за надання хабара [5]. Слідкуючи за новинами масової інформації в Україні, статті та телевізійні випуски, які повідомляють про кримінальне провадження проти людини, яка надала хабар, трапляються достатньо рідко, щоб пересічний громадянин мав чітке уявлення про те, як діє закон і чи діє взагалі. Без відсутності контролю, будь-яка людина надасть перевагу звичному стилю життя.

Важливим є те, що у Великобританії відповідальність несуть як співробітники компанії, які мають відношення до самого правопорушення, так і сама компанія [5]. Контрольними функціями в області дотримання антикорупційного законодавства Великобританії має Управління по боротьбі з великим шахрайством (UK Serious Fraud Office). Управління є незалежним органом влади Великобританії, яке наділене повноваженнями з проведення розслідувань в сфері злочинів, пов'язаних з

шахрайством у великих розмірах і корупцією. Цікаво, що юрисдикція Управління не поширюється на територію Шотландії, острова Мен і Нормандських островів. Глава Управління призначається і підпорядковується Генеральному прокурору Великобританії [5].

В кінці 2011 року був створений спеціальний відділ по збору інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб щодо діяльності чиновників, організацій та фізичних осіб, які порушують положення Закону про хабарництво. Інформація збирається конфіденційним шляхом і надає істотну допомогу органам влади Великобританії в розслідуванні корупційних злочинів [5].

Більш того, в законодавчій системі Великої Британії є пункт, який відповідає за корупцію посадових осіб іноземних держав. Він визначає винним громадянина Великобританії або резидента, незалежно від місця скоєння правопорушення, у корупції, якщо він дав хабара посадовій особі іноземної держави [5].

У підсумку варто зазначити, що зменшення рівня корупції до безпечного в Україні можливе лише за умови вивчення та втілення в життя закордонного досвіду боротьби із цим вкрай негативним соціальним явищем, в першу чергу успішно діючих в інших країнах політичних, правових та організаційних механізмів подолання корупції. Виділення та вивчення закордонних програм, які спрямовані на протидію хабарництву та корупції, що довели на практиці свою ефективність, являє собою величезні перспективи для запозичення позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності власного реально діючого механізму протидії корупції.

Список використаної літератури:

1. Антикорупційна інструкція. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://corruptua.org/projects/korupsiya/index.html>
2. Борисов В. Громадянське суспільство та питання подолання корупції / В. Борисов // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – №2. – С. 168-173.
3. Кухарук А. Система антикорупційних органів. Корупційні правопорушення / А. Кухарук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://edx.prometheus.org.ua/assets/courseware.pdf>
4. Лапшин С.А. Аналіз порушень виборчого законодавства та «брудні» політичні технології під час виборів голів об'єднаних територіальних громад Вінницької області / С.А. Лапшин // Актуальні проблеми політології: Матеріали підсумкової наукової конференції з політології. – Вінниця, 2017. – С. 8-12.
5. Міжнародний досвід протидії корупції: кейс Великобританії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://defence-anticor.in.ua/blog/post/mizhnarodnij-dosvid-protidii-korupcii-kejs-velikobritanii>
6. Чепелюк В. Досвід зарубіжних країн у боротьбі з корупцією / В.Чепелюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspishnaukraina.com.ua/strategy/69/244.html>